

## ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертасияи Турсуматова Раъно Аҳмадҷоновна дар мавзӯи «Имконоти педагогии ташкили таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ (дар асоси маводҳои забони ҳориҷӣ)», ки барои дарёғти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01-педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) пешниҳод гардидааст.

Рушди муосир ва такмили низоми таҳсилот, омӯзиш ва баҳисобигирии таснифҳои фардии хонандагон, дар онҳо ташаккул ёфтани талаботи ангезанокии соҳаи фаъолияти таълимӣ зарур мебошад. Ҳаллу фасли ин масъалаҳо аз илми психологӣ-педагогӣ тақозо мекунад, ки ҷанбаҳои гуногуни фаъолияти инсон ва роҳҳои ташаккули он дар раванди таълим мавриди тадқиқоти ҳаматарафа ва маҷмӯавӣ қарор дода шавад. Муносибати марбут ба салоҳиятнокӣ метавонад ба таълим самтнокии тамоюли амалидоштаро дидҳад, зеро дар айни ҳол консепсияи салоҳиятнокӣ ҳамчун заминаи дар хонанда ташаккул додани қобилияти ҳалии вазифаҳои муҳимро ифода менамояд.

Бинобар ин, интихоби мавзӯъ ва коркарди илмии он аз тарафи Турсуматова Р.А. дар марҳилаи кунуни рушди маориф ва илми педагогика хеле ҷолиби дикқат буда, ба таҳқиқоти мубрам ва доғи рӯз маҳсуб будани он далолат медиҳад. Рисолаи мазкурро бо тозагии мавзӯи тадқиқотии хеш метавон як кори муҳими самти баррасии муаммой муҳими педагогӣ - имконоти педагогии ташкили таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ унвон кард, ки то кунун ба ин масъала дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон камтар таваҷҷӯҳ зоҳир гардидааст.

Рисола аз муқаддима, ду боб, хулоса, рӯйхати адабиёти истифода шуда иборат мебошад.

Дар муқаддима мубрамияти муаммои таҳқиқшаванда асоснок гардида, объект, предмет, ҳадаф, фарзия, вазифаҳои он муайян шудаанд, асосҳои методологӣ, марҳалаҳо ва методҳои таҳқиқот таъйин шуда, навоварӣ, аҳамияти назариявӣ ва амалӣ, боэътиможӣ ва асоснокии натиҷаҳои таҳқиқот, нуктаҳои барои дифоъ пешниҳодшаванда ифода ёфтаанд.

Дар боби якуми рисола, ки “Асосҳои назарӣ ва методологии ташкили таълимӣ ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон” номгузорӣ шудааст, масъалаҳои муаммои асосҳои илмӣ-педагогӣ ва назарии таълимӣ ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон; шакл ва модели (амсилаи) раванди таълимӣ ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон; имконоти педагогии ташкили таълимӣ ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон мавриди таҳқиқ гардидаанд.

Дар боби дуюм, ки “Технологияи педагогии амали гардонии таълимӣ ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон” ном дорад, масъалаҳои хусусиятҳои ташкили корҳои таҷрибавӣ-озмоиши оиди ташкили таълимӣ ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон; методҳои ташхиси ташкили таълимӣ ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон; самаранокии маърифатии ташкили таълимӣ ба амалия тамоюлдоштаи хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ мавриди таҳқиқу баррасӣ қарор дода шуда, бо мақсади муайян намудани роҳу воситаҳои самаранокии технологияи ташкили таълимӣ ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон корҳои таҷрибавӣ-озмоиши баргузор ва натиҷагирий карда шудааст.

Таҳқиқоти назариявӣ ва озмоишии аз ҷониби мо анҷомдодашуда аз рӯи мавзӯи рисола, фарзияи ташаккулёфттаро тасдиқ намуданд ва имкон медиҳанд, ки хулоса ва тавсияҳои зерин таҳия карда шаванд:

- маълумотҳои озмоиши ташаккулёбанд аз он гувоҳӣ медиҳанд, ки амсилаи аз ҷониби мо кор карда бароварда ва озмудаи таълимӣ ба амалия тамоюлдошта оид ба забони хориҷӣ, инчунин маводи дидактикӣ, ки дар раванди таълим истифода мегардад, барои ба вучуд овардани

малакаю маҳоратҳои лексикӣ, орфографӣ (имлой), грамматикӣ ва нутқӣ, ташкили самараноки ҳамкории байниҳамдигарии субъектҳои раванди таълим, ба таври хеле назаррас баланд рафтани пешрафти хонандагон, сатҳи дониши онҳо, баланд шудани мустақилият ва фаъолнокии онҳо мусоидат менамояд.

- аз ҷиҳати назариявӣ имконоти педагогӣ асоснок карда шуданд, ки ба амал баровардани онҳо самаранокии раванди ташкили таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагонро дар мактабҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ таъмин мекунад. Ба сифати имконоти асосии педагогӣ дар таҳқики диссертационӣ инҳо чудо карда шудаанд:

-ба тарзи фаъолнок ташкил намудани раванди таълим (бедор кардани шавӯу рағбати хонанда ба мавзӯи дарс, ташкили лаҳзаи ангезиш ва ғайра);

-баррасии бонизом ва пайдарҳамии ҷанбаҳои ҳаётии мазмуни маводҳои таълими;

- ба амал баровардани алоқамандии байниҳамдигарии забони хориҷӣ бо фанҳои дигари таълими (аз ҷумла бо ҷуғрофия, таърих ва ғайра);

-ташкили фазои муносibi психологӣ дар дарсҳо, услуби демократии муюшират, фазои ҳамкорӣ дар раванди машгулиятҳои таълими;

- муайян кардани мавзӯъҳои таълимии курси забони хориҷӣ, ки ба ташаккули мазмуни таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон алоқаманд мебошад;

Таҳлили назариявӣ, кори таҷрибавӣ-озмоиши, коркарди миқдорӣ ва сифатии натиҷаҳои он аз он гувоҳӣ медиҳанд, ки ташкили таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон бо инобати имконоти асосии педагогӣ ба беҳтар шудани вижагиҳои когнитивии ташаккули психологии хонандагон, афзоиши ангезанокии фаъолияти таълими, ташаккули саводнокии хонандагон оварда мерасонад ва мувофиқан, фарзияи тадқиқотро тасдиқ менамояд.

Таҳқиқоти дар доираи кори диссертационии мазкур анҷомёфта даъвои онро надорад, ки муаммоҳои ташкили таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон қатъиян, ва пурра ҳаллу фасли худро ёфтаанд. Умединорӣ меравад,

ки дар оянда чустучу́и роҳҳои дигари ташкили таълими бефосилаи ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон дар ҳама марҳалаҳо ва дараҷаҳои дигар ва дар заминай таълими фанҳои гуногун ба роҳ монда шуда, муаммои мавҷудаи ин самти бисёр муҳим мукаммал карда мешаванд.

Дар нуктаҳои ба дифоъ пешниҳодшудаи муаллиф ба таври пурмаъно моҳияти консепсияи мазкур дарк карда мешавад. Ба таври умум, консепсия ба қадри кифоя мувоғик карда шудааст ва эроди чиддиро талаб намекунад. Мазмуни асосии он дар бобҳои диссертатсия густурда шуда, мантиқи ифодагардии маводҳои назарияйӣ ва тавсифи таҳқиқоти эмпирикиро муайян кардааст. Мантиқи мазкури таҳқиқот ба дарки мавқеи ишғолкардаи илмии муаллиф ва фаҳмидани ғояи асосие, ки ҳамчун пояти базавии коркарди консепсияи педагогии муаллиф гузошта шудааст имконият медиҳад.

Дар умум, диссертатсияи Турсуматова Р.А. кори таҳқиқотии анҷомёфтai илмиву таҳассусӣ буда, ба талаботи Низомнома оид ба “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ”- и КОА- и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯй мебошад ва муаллифи рисола ба дарёғти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ сазовор мебошад.

Доктори илмҳои педагогӣ, и.в. профессор, мудири кафедраи барномасозӣ ва низомҳои зеҳни Донишгоҳи байналмилалии сайёҳӣ ва соҳибкории Тоҷикистон

 Мирзоев Абдулазиз  
Раҷабовиҷ

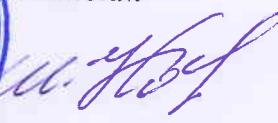
29.08.2022 с.

Суроға: 734055. ш.Душанбе, гуз..Борбад 48/5. Тел: (+992 37) 234-88-02;  
918636113. E-mail: aziz69@mail.ru

Имзои Мирзоев Р. Раҷабовиҷ менамоям  
Сардори РК ва КМ ДБССТ  
29.08.2022 с.



4



Қўраев Ш.Н.